

Abstrakt a klíčová slova

Stávající disertační práce je zaměřena na produkci tří enzymů beta-sekretasy 1 (BACE1; beta-štěpící enzym APP-1), acetylcholinesterasy (AChE) a butyrylcholinesterasy (BChE). BACE1 je integrální membránový protein, který hraje ústřední roli při štěpení amyloidního prekursorového proteinu. Produkt tohoto procesu je následně štěpen y-sekretasou, přičemž v mozku pacientů s Alzheimerovou chorobou (AD) vznikají amyloid-beta peptidy a nerozpustné amyloidové plaky. Podle výroční zprávy České alzheimerovské společnosti bylo v roce 2019 diagnostikováno 158 000 pacientů s touto nemocí. Předpokládá se, že v roce 2050 dosáhne tento počet hranici 300 000 pacientů. Inhibitory AChE a antagonist N-methyl-D-aspartát receptorů jsou v současné době jedinou alternativou pro terapii AD. Význam AChE spočívá nejen v tom, že je cílovým enzymem při terapii AD, ale je taktéž cílovým proteinem při otravách nervově paralytickými látkami (NPL). Katedra toxikologie a vojenské farmacie je pracovištěm, které se zaměřuje na studium účinku těchto látek a zdravotnické ochrany proti nim. Hodnocení nově syntetizovaných reaktivátorů cholinesteras (ChE) inhibovaných NPL a inhibitorů, jakožto profylaktik při otravách NPL je spojeno s testováním na enzymech AChE a BChE.

Předkládaná práce byla zaměřena na zavedení expresního systému Expi293 pro produkci lidských rekombinantních enzymů: BACE1, AChE a BChE. Pro každý enzym jsou popsány jednotlivé kroky, které jsou potřeba k získání dostatečného množství aktivního proteinu. Jelikož BACE1 je transmembránový protein, bylo u něj nutné provést izolaci z buněk, na rozdíl od ChE, které byly sekretovány do media.

Pro každý exprimovaný enzym byl zaveden jednoduchý purifikační protokol: pomocí kobaltové afinitní chromatografie pro BACE1, Sefarosa4B/prokainamidové pryskyřice pro AChE a Hupresinové pryskyřice pro BChE. Po purifikaci enzymů následovala identifikace proteinů s použitím gelové elektroforézy, pro stanovení přibližné molekulové hmotnosti purifikovaných enzymů. Identita rekombinantního proteinu byla potvrzena western blotem pomocí protilátky anti-His. Obě tyto metody ukázaly proužek maturované BACE1 v pozici ~75 kDa, proužek maturované AChE v pozici ~70 kDa a proužek maturované BChE v pozici ~100 kDa.

U každého enzymu bylo provedeno hodnocení kinetických vlastností stanovením specifické aktivity, hodnoty K_m a IC_{50} pro jejich selektivní inhibitor. Specifická aktivita lidské rekombinantní BACE1 se pohybovala $\sim 120\,000 \pm 4\,000$ RFU $\cdot$ min $^{-1}\cdot$ μ g $^{-1}$. Hodnota K_m pro substrát 7-methoxykumarinu-4-acetyl-[Asn670, Lue671]-amyloidu β /A4 prekursorového proteinu 770 fragmentu 667-676-(2,4-dinitrophenyl)Lys-Arg-Arg amidu trifluoroctové soli nebyla stanovena vzhledem k jeho špatné rozpustnosti. Naměřená hodnota IC_{50} pro verubecestat byla $1,765 \pm 0,036$ nM.

Specifická aktivita lidské rekombinantní AChE činila $\sim 20\,000$ U $\cdot$ min $^{-1}\cdot$ mg $^{-1}$. Hodnota K_m pro substrát ATChI byla $0,288 \pm 0,020$ mM. Hodnota IC_{50} pro inhibitor donepezil byla $7,834 \pm 0,054$ nM.

Specifická aktivita lidské rekombinantní BChE dosahovala $\sim 50\,000$ U $\cdot$ min $^{-1}\cdot$ mg $^{-1}$. Hodnota K_m pro substrát BTChI byla $0,256 \pm 0,003$ mM. Hodnota IC_{50} pro selektivní inhibitor etopropazin byla $0,477 \pm 0,045$ μ M.

Enzymy BACE1 a AChE byly stabilizovány lyofilizací. Enzym BChE vzhledem ke své známe dlouhodobé stabilitě, byl ponechán v 20 mM Tris pufru o pH 7,5. Všechny tyto produkty byly skladovány při -80 °C, což zajišťovalo jejich dlouhodobou stabilitu a aktivitu enzymů pro jejich další použití.

Klíčová slova: beta-sekretasa 1, acetylcholinesterasa, butyrylcholinesterasa, Alzheimerova choroba, expresního systém Expi293, produkce proteinů, purifikace, inhibitory

